

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 21 lipca 2000r.

PR I 900/ 9 /2000

Panie i Panowie
Prokuratorzy
Apelacyjni, Okręgowi i Rejonowi
/w s z y s c y/

Nasilający się w ostatnich latach wzrost przestępczości, zwłaszcza skierowanej przeciwko życiu, zdrowiu i wolności człowieka oraz towarzyszące temu obniżenie poczucia bezpieczeństwa obywateli wymaga podjęcia zdecydowanych działań.

W związku z tym - w oparciu o przepis art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (tekst jednolity: Dz.U. Nr 19, poz. 70 z 1994 r. z późniejszymi zmianami) - proszę, aby w szczególności w sprawach o przestępstwa, skierowane przeciwko życiu, zdrowiu i wolności człowieka stosowane były konsekwentnie ujęte poniżej zasady odnoszące się do:

1. Występowania do sądu z wnioskami o zastosowanie tymczasowego aresztowania, jego uchylenia lub zmiany na inny środek zapobiegawczy,
2. Wnioskowania przed sądem wymierzenia kar odpowiadających swą dolegliwością stopniowi winy sprawców i społecznej szkodliwości czynów,
3. Zaskarżania wyroków sądów I-szej instancji.

Ad 1. Powierzenie sądom stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w żadnym razie nie zwalnia prokuratora od obowiązku czuwania nad prawidłowością podjętej w tym zakresie decyzji.

Właściwa praktyka dotycząca tymczasowego aresztowania, mieszcząca się w ramach art. 258 k.p.k. nie może pomijać oceny stopnia społecznej szkodliwości zarzucanego czynu.

Niezmiernie istotne jest, co należy z naciskiem podkreślić, uwzględnienie potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa i spokoju osób pokrzywdzonych oraz prawidłowego, wolnego od nacisków zewnętrznych (groźby, zastraszenia, zmuszania) przebiegu zarówno postępowania przygotowawczego, jak i sądowego.

Nieuwzględnienie przez prokuratora wniosku policji o wystąpienie do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania wymaga uzasadnienia i każdorazowego poinformowania o nieuwzględnieniu wniosku prokuratora nadrzędnego.

W przypadku nieuwzględnienia przez sąd zasadnego wniosku prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania, należy wnieść zażalenie zmierzające do zmiany decyzji sądu.

Realizacja tych zadań musi łączyć się z rzetelnym przygotowaniem materiału dowodowego, który umożliwi sądowi podjęcie właściwej decyzji.

Te same kryteria winny być stosowane w dalszym toku postępowania przygotowawczego i sądowego. Regułą powinno być utrzymywanie w tych sprawach tymczasowego aresztowania do czasu skierowania sprawy z aktem oskarżenia do sądu. Wyjątkowe decyzje o jego uchyleniu lub zmianie winny wynikać z rzetelnej oceny zarówno materiału dowodowego sprawy, jak i okoliczności dotyczących podejrzanego czy oskarżonego.

Szczególnie wnikliwej ocenie, a jeśli zajdzie potrzeba dodatkowej weryfikacji, powinny podlegać wszelkiego rodzaju opinie i inne dokumenty lekarskie zmierzające do uchylenia tymczasowego aresztowania.

Ad 2. Realizacja dyrektywy zaostrożenia odpowiedzialności karnej w stosunku do sprawców groźnych przestępstw wymaga wydatnego zwiększenia aktywności oskarżycielskiej i poziomu merytorycznego wystąpień prokuratorów na rozprawach sądowych.

Wiąże się to z koniecznością składania przez prokuratora w każdej sprawie, dotyczącej wskazanych wyżej przestępstw wniosku o wymiar surowej kary skonkretyzowanego również co do środków karnych przewidzianych prawem (w tym obowiązku naprawienia szkody oraz nawiązki). Ograniczenie się wyłącznie do wniosku co do kary z pominięciem środków karnych może niezasadnie obniżyć dolegliwość orzeczenia oraz stać na przeszkodzie realizacji zasady sprawiedliwej represji.

Wniosek taki musi być zgodny z kodeksowymi dyrektywami wymiaru kary oraz poczuciem sprawiedliwości.

W sprawach o wymienione przestępstwa należy z reguły domagać się orzeczenia kary powyżej średniego zagrożenia ustawowego, przewidzianego za dane przestępstwo, a w przypadkach ciężkich przestępstw popełnionych w drastycznych okolicznościach należy wnieść o wymierzenie kar w górnych granicach ustawowego zagrożenia.

W sprawach o zabójstwa wniosek o wymiar kary winien oscylować, jeżeli nie przemawiają przeciwko temu okoliczności sprawy i stopień winy sprawcy, w górnych granicach zagrożeń karnych. Składając przedmiotowy wniosek należy uwzględnić w szczególności: stopień deprawacji i demoralizacji sprawcy; okrutny sposób działania; pobudki i motywy działania, głównie jeśli zabójstwo połączone było z rabunkiem lub ze zgwałceniem. Wobec sprawców drastycznych zabójstw, jak też w stosunku do sprawców skrajnie zdemoralizowanych, wielokrotnie karanych należy z reguły żądać wymiaru kar nie niższych niż 25 lat pozbawienia wolności, włącznie z dożywotnim pozbawieniem wolności, jeżeli okoliczności sprawy i stopień winy sprawcy nie stoją temu na przeszkodzie. W wyżej wymienionych sprawach należy każdorazowo rozważyć złożenie wniosku o skorzystanie przez sąd z możliwości przewidzianych w art. 77 § 2 k.k., to jest wyznaczenie surowszych ograniczeń do skorzystania z warunkowego zwolnienia, niż przewidziane w art. 78 k.k. W szczególności należy się tego domagać, jeżeli żądanie dotyczy wyłącznie wymiaru kary pozbawienia wolności przewidzianej w art. 32 pkt 3 k.k.

W sprawach o zgwałcenia należy wnioskować surowy wymiar kary.

Lekkomyślne zachowanie pokrzywdzonej przed zgwałceniem nie powinno mieć znaczenia dla stopnia winy sprawcy i dla wymiaru kary zwłaszcza, gdy lekkomyślność wynika z młodego wieku i niedoświadczenia pokrzywdzonej.

W sprawach o rozboje, kradzieże i wymuszenia rozbójnicze wniosek o wymiar kary powinien dawać wyraz stopniowi zagrożenia porządku prawnego wynikający ze znacznego nasilenia tych przestępstw.

W stosunku do sprawców groźnych rozbojów, o dużej szkodliwości społecznej, zwłaszcza popełnianych przy użyciu broni palnej lub innego niebezpiecznego narzędzia należy wnioskować surowe kary, powyżej średniego ustawowego zagrożenia wżwyz.

W sprawach o ciężkie uszkodzenia ciała (art. 156 § 1 i 3 kk) oraz o udział w bójkach lub pobiciu, w którym następuje ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć pokrzywdzonego (art. 158 § 2 i 3 kk) wnioskując wymiar kary należy brać pod uwagę jako okoliczności wydatnie przemawiające za przykładowym ukaraniem – działanie w sposób zachwały i okrutny, lub wskazujący na przejawy zaciekłości, na brak jakichkolwiek skrupułów (np. w wypadku pastwienia się na ofiarą), w stanie nietrzeźwości.

Popelnienie powyższych przestępstw przez sprawców działających w grupie lub związku przestępczym określonym w kodeksie karnym lub w warunkach powrotu do

przestępstwa winno być traktowane jako okoliczność wyraźnie przemawiająca za złożeniem wniosku o surowy wymiar kary.

Ad. 3. Prawidłowe stosowanie w praktyce wymienionych wyżej wytycznych (dyrektyw) wymaga usprawnienia sposobu przyjmowania przez prokuratorów przełożonych od prokuratorów uczestniczących w rozprawach sprawozdań z ich przebiegu i wyników.

Podstawą decyzji prokuratorskiej o wniesieniu środka odwoławczego (apelacji) powinna być ocena zasadności wyroku w świetle wyników postępowania dowodowego oraz zgodności orzeczenia z aktualną linią polityki karnej.

Wyrok niezgodny z tymi zasadami wymaga zaskarżenia.

Czynię Panie i Panów Prokuratorów osobiście odpowiedzialnymi za ścisłe i konsekwentne wykonanie powyższych wytycznych. Proszę też o takie ukierunkowanie pracy wizytatorów, aby dokonywali oni systematycznych kontroli sposobu wykonania tych wytycznych, a wobec prokuratorów rażąco je naruszających powinny być wyciągane właściwe konsekwencje służbowe do postępowań dyscyplinarnych włącznie.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
PROKURATOR GENERALNY

Lech Kaczyński